

5

AFSPRAKENKADER – ONTZORGING

10

“GEBIEDSPROCES

15

Productiewaterverwerking Schoonebeek ”

20

maart 2023

25

Afsprakenkader Gebiedsproces Productiewaterverwerking Schoonebeek

Versie: Concept_07

5 Datum : 10 maart 2023

1. Doel en tot stand komen van het Afsprakenkader

10 *Deze paragraaf gaat in op het doel en de totstandkoming van het afsprakenkader. Het schetst de aanleiding en achtergrond, de betrokken partijen en partners en het doorlopen proces. Ook wordt duidelijk gemaakt wat de status is en hoe partijen hier mee zullen omgaan.*

- 15 ▪ Bij de oliewinning in Schoonebeek komt productiewater vrij. Dit productiewater wordt geïnjecteerd in lege gasvelden in Twente. De NAM is voornemens de verwerking van het productiewater te verplaatsen naar de omgeving van Schoonebeek. Doel van dit Afsprakenkader is om voorafgaand aan de verplaatsing van de productiewaterverwerking naar de omgeving van Schoonebeek, eerst tussen de NAM en een brede vertegenwoordiging van lokale en regionale belanghebbenden aanvullende afspraken te maken, die tegemoetkomen aan de zorgen en wensen vanuit de omgeving.
- 20 ▪ De brede vertegenwoordiging van belanghebbenden bestaat uit: dorpsbelangen Schoonebeek, Industriekring Schoonebeek, Natuurvereniging Stroomdal, LTO-afdeling Schoonebeek, een aantal individuele inwoners uit Schoonebeek en omliggende buurtschappen.
- De gemeente Emmen, gemeente Coevorden, provincie Drenthe en waterschap Vechtstromen hebben de rol van toehoorder in het proces van het uitwerken van dit Afsprakenkader.
- 25 ▪ Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft het initiatief genomen tot het gebiedsproces waarin (naast het Ontzorgspoor waar dit Afsprakenkader het eerste product is) ook het Vergunningenspoor en het Bijdragenspoor hun plek hebben.
- De brede vertegenwoordiging van belanghebbenden aan de Ontzorgingstafel die deel uitmaken van het Gebiedsproces Schoonebeek hebben aangegeven dat zij met hun deelname niet bedoelen de herstart van oliewinning en productiewaterverwerking goed te keuren.
- 30 ▪ Dit afsprakenkader staat los van de formele (bestuursrechtelijke) stappen die de NAM dient te zetten om haar voornemen vergund te krijgen. De deelnemende bewoners zijn representanten van de omgeving en geen formele vertegenwoordiging van de omwonenden. Het bepaalde in dit afsprakenkader laat onverlet dat inwoners, bedrijven, organisaties uit Schoonebeek e.o., zich overeenkomstig hun wettelijke mogelijkheden en rechten, het recht op bezwaar kunnen en mogen
- 35 uitoefenen tegen de realisatie van de plannen van de NAM betreffende herstart oliewinning en verwerking productiewater, bijvoorbeeld door:
  - een zienswijze in te dienen op het ontwerp van de omgevingsvergunning of anderszins contact te zoeken met de betrokkenen van de gemeente Emmen-Coevorden (ambtenaren, wethouders, raadsleden, etc.) over de vergunningsaanvraag van NAM;
  - 40 - rechtsmaatregelen te treffen tegen evt. vergunningen die aan de NAM wordt verleend;
  - anderszins te ageren tegen (de realisatie van) start oliewinning en verwerking productiewater.

- Het Afsprakenkader is ook van toepassing op eventuele tussenfasen van het project, alvorens de definitieve variant voor de verwerking van het productiewater wordt uitgevoerd.
- Kernwoorden in het gebiedsproces en de opvolging daarvan zijn: duidelijkheid (voor één uitleg vatbaar), een transparant proces, open communicatie en waarborging van de gemaakte afspraken.
- 5 ▪ Gestart onder regie van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en vanaf december 2022 voorgezet door een onafhankelijk voorzitter, zijn een aantal bijeenkomsten georganiseerd onder de noemer Ontzorgtafel Productiewaterverwerking Schoonebeek. Daarbij hebben de betrokken instanties en personen van gedachten gewisseld over de vragen en zorgen die er leven en zijn presentaties gegeven door experts met betrekking tot een aantal specifieke onderwerpen, zoals handhaving, 10 waterverwerking, schade en monitoring. Deze onderwerpen komen daarom terug in dit Afsprakenkader.
- Het Afsprakenkader is een zogenaamd 'levend document'; wat inhoudt dat op basis van voortschrijdend inzicht het Afsprakenkader kan worden aangepast en het document als zodanig – met instemming van de voorzitter van de Ontzorgingstafel, Stichting (in oprichting) en NAM - kan veranderen. Gedane 15 toezeggingen en afspraken kunnen alleen worden gewijzigd met unanieme instemming van deze deelnemende partijen aan het Afsprakenkader.
- De NAM danwel diens rechtsopvolger verplicht zich bij een eventuele verkoop van het Schoonebeek olieveld de verplichtingen uit dit Afsprakenkader integraal over te dragen naar de verkrijger.
- NAM gaat in samenspraak met het ministerie van EZK na op welke onderdelen de gemaakte afspraken in het Afsprakenkader Schoonebeek onderdeel kunnen worden van de benodigde vergunningen en 20 besluiten.
- Parallel aan het Afsprakenkader Ontzorging wordt een Bijdragenspoor opgesteld onder regie van de decentrale overheden. Met dit Bijdragenspoor wordt een positieve bijdrage geleverd aan de publieke ontwikkelingen in Schoonebeek en omgeving, in het geval de oliewinning weer opgestart kan worden.
- De onafhankelijk voorzitter van het Ontzorgingsspoor zal zich adviserend opstellen richting de regie- 25 voerders van het Bijdragenspoor.
- Door de deelnemers van de Ontzorgingstafel - en onderschreven door de NAM - wordt aangegeven dat het essentieel is dat een significant deel van de bijdrage zichtbaar landt in de directe omgeving van Schoonebeek ten behoeve van haar inwoners. De Stichting i.o. dan wel de Ontzorgingstafel wenst betrokken te worden bij de uitwerking tot een uitvoeringsplan waarin zowel de governance-structuur als 30 de beoogde projectthema's worden vastgelegd. Op een zodanige wijze dat invulling kan worden gegeven aan blijvende betrokkenheid van de bewoners van Schoonebeek en omliggende buurtschappen.

35

2. Wettelijke afspraken – via de vergunningen - en de ELEMENT NL-gedragcode

Deze paragraaf gaat in op wettelijke afspraken en vergunningen die nodig en relevant zijn en welke bevoegde gezagen daarbij betrokken zijn.

- 5
- Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning door de NAM voor waterverwerking worden diverse onderdelen beschreven. Het betreft hier de milieuaspecten van de bovengrondse inrichting zoals geluid, emissies, energie, licht en maatregelen ter voorkoming van verontreinigingen. Naast deze bovengrondse milieueffecten worden in de aanvraag ook extra gegevens opgenomen in het geval van injectie in de diepe ondergrond. Naast gegevens over de bovengrond en ondergrond wordt in de
- 10
- Deze informatie wordt ingediend bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. EZK zal de aanvraag voor advies uitzetten bij het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en betrokken decentrale overheden. Op basis van de ontvangen adviezen van al deze partijen stelt EZK een ontwerp-vergunning op die voor iedereen ter inzage wordt gelegd voor het geven van zienswijzen. Met behulp van deze
- 15
- zienswijzen kan EZK besluiten om de ontwerpvergunning op onderdelen aan te passen zodat daarna de definitieve omgevingsvergunning verleend kan worden. Hierop kunnen belanghebbenden bezwaar indienen.
- Het SodM is als onafhankelijk toezichthouder op de delfstoffen- en energiewinning in Nederland, belast met het toezicht en handhaving op activiteiten van de NAM die betrekking hebben op de oliewinning rond Schoonebeek en daarbij behorende waterverwerking.
  - Naast monitoring en inspecties van de putten, locaties en leidingen worden ook continue en of periodieke metingen in de wijdere omgeving verricht met betrekking tot bodemdaling en bodemtrillingen. Om de bodemdaling in kaart te brengen worden metingen verricht volgens het geactualiseerde meetplan van de NAM – als onderdeel van het Winningsplan - dat jaarlijks gecontroleerd wordt door het
- 25
- SodM. De resultaten van deze metingen worden aan SodM gerapporteerd en tevens via SodM gepubliceerd op de website www.nlog.nl. Voor het meten van bodemtrillingen wordt gebruik gemaakt van een bestaand seismisch meetnetwerk van het KNMI. Het KNMI heeft verspreid in de regio diverse seismische meetstations staan die 24 uur per dag trillingen in de aardkorst meten. Op de website van het KNMI is alle informatie over deze meetstations te vinden. Meetresultaten worden direct getoond op
- 30
- de website van het KNMI ([KNMI - Live seismogrammen](#)).
- De NAM zal de projectuitvoering minimaal conform de ELEMENT NL-gedragcode Kleine Velden uitvoeren. De NAM heeft op 7 september 2017 mede de “Gedragcode – gaswinning kleine velden” getekend. <https://www.elementnl.nl/actueel/gasproducenten-presenteren-gezamenlijke-afspraken-gedragcode-gaswinning-kleine-velden>. De gedragcode is opgesteld in nauw overleg met betrokkenen
- 35
- bij mijnbouwactiviteiten en geeft algemene richtlijnen voor het zorgvuldig betrekken van de omgeving bij olie en gasprojecten uit kleine velden op land. De sector geeft met deze gedragcode invulling aan de wens als betrokken, betrouwbare en benaderbare speler aanwezig te zijn in de omgeving. Dat willen ze onder andere bereiken door zoveel als mogelijk in samenspraak met de direct belanghebbenden hun projecten vorm te geven.

- In juli 2020 is de Commissie Mijnbouwschade ingesteld. Deze Commissie Mijnbouwschade behandelt meldingen van schade aan woningen en gebouwen als gevolg van bodembeweging door aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van olie- en gaswinning uit of olie- en gasopslag in een klein veld <https://www.commissiemijnbouwschade.nl/> . De Commissie Mijnbouwschade is een
5 onafhankelijk instituut onder de vlag van het ministerie van EZK. De eventueel uit te keren schadevergoedingen komen voor rekening van de uitvoerende partij, in dit geval de NAM.
- Op verzoek van de Ontzorgingstafel is de NAM bereid op haar kosten de mogelijkheid in te voeren om in het geval van schadeherstel gebruik te maken van de zogenaamde 'Limburgse methode' . Hierbij worden schades als gevolg van aardtrillingen door mijnbouwactiviteiten aan woningen en gebouwen
10 direct gerepareerd door een – nog aan te stellen - uitvoeringsdienst.

AANVULLENDE AFSPRAKEN

5 *Aan de Ontzorgingstafel komt een aantal thema's naar voren waarover partijen het wenselijk vinden om nadere afspraken te maken. Deze afspraken zullen per thema worden uitgewerkt. Volgorde en thema-keuze zijn nog nader te bespreken en vast te stellen.*

3. Onafhankelijke Stichting

- 10 ▪ In dit Afsprakenkader wordt voornamelijk de term stichting gebruikt. De wenselijke juridische vorm van dit orgaan zal nog nader worden verkend.
- Indien de oliewinning wordt hervat, wordt een onafhankelijke Stichting opgericht.
- Tot aan de oprichting van de stichting wordt de Ontzorgingstafel in stand gehouden.
- De stichting vormt een afspiegeling van deelnemende partijen en organisaties aan de Ontzorgingstafel in het Gebiedsproces Schoonebeek.
- 15 ▪ De stichting heeft als doelen:
  - Opkomen voor de belangen van de bewoners van Schoonebeek en omliggende buurtschappen in relatie tot de oliewinning en de daarbij horende waterverwerking.
  - Fungeren als klankbordgroep ten tijde van de voorbereidende projectuitvoering, als tijdens de olieproductie en de daarbij horende waterverwerking, richting de betrokken overheden en de NAM.
  - 20 ○ Toezien op de naleving van het Afsprakenkader.
- Half-jaarlijks vindt een evaluatie van het Afsprakenkader plaats tussen de NAM (initiatiefnemer), Stichting, gemeenten Emmen en Coevorden; eventueel aangevuld met andere overheden.
- Aanvullend onderzoek / ondersteuning expertise:
  - 25 ○ Als blijkt dat aanvullend onderzoek en/of expertise nodig en of gewenst is, voor een effectieve dialoog tussen de Stichting en NAM, dan zal de NAM naar redelijkheid en billijkheid daarvoor budget ter beschikking stellen binnen de daartoe te maken nadere afspraken.
    - In samenspraak tussen de partijen worden erkende instituten en/of experts geselecteerd.
    - Onderzoeken worden transparant uitgevoerd: belanghebbenden worden bij de opzet en de uitvoering van het onderzoek betrokken en tussentijds geïnformeerd. Ook worden de eventuele vervolgstappen gezamenlijk afgestemd.
    - 30 ○ Er is een mogelijkheid om verificaties te laten uitvoeren door een extern expert; bijvoorbeeld in relatie tot integriteitsonderzoeken aan installaties en pijpleidingen.
- De stichting zal werken conform een nog nader op te stellen statuut; hierin zal o.a. het aantal bestuursleden en de vertegenwoordigde belanghebbende organisaties worden vastgelegd, de bevoegdheden, overlegstructuren, etc.
- 35 ▪ De stichting wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter.

- Om de Stichting 'positie te geven', zullen middelen (facilitair, financieel, etc.) door de gemeenten Emmen en Coevorden ¹⁾ beschikbaar worden gesteld, onder andere om de stichting op te richten, in stand te houden, voor communicatie-uitingen en externe onderzoeken.

5   ¹⁾ Toegezegd door betrokken wethouders; dient nog geformaliseerd te worden middels collegebesluiten.

4. Monitoring

- Ten behoeve van het onderwerp Monitoring wordt tussen de NAM en de Stichting i.o., dan wel de Ontzorgingstafel een 'Monitoring en Evaluatieprogramma' opgesteld, dat met de achterban van de Stichting i.o. danwel de Ontzorgingstafel wordt afgestemd.
- Deelnemers aan de Ontzorgingstafel hebben, als er bij de waterverwerking geïnjecteerd wordt, aangegeven dat zij inzicht moeten hebben in de onderstaande (mogelijke) effecten en meetgegevens. Hierbij speelt dat uit het vergunningenproces ook nieuwe – nu nog niet bekende - aanvullende monitoringseisen kunnen worden gesteld; deze zullen uiteraard worden meegenomen.
  - Monitoringsparameters als opgenomen in Waterinjectie Management Plan (WMP) en het vergunningsplichtige Jaarrapport Waterinjectie:
    - Samenstelling van het injectiewater (bemonsteringsrapportages)
    - Volumes injecties
    - Druk-ontwikkelingen in de diepe ondergrond in het gasveld.
    - Reguliere integriteits-monitoring van de injectie-putten; o.a.
      - Wanddiktemetingen
    - De beweging van de bodem volgens het meetplan.
    - De beweging van de gebouwen en bouwwerken.
    - De eventuele schade aan gebouwen ten gevolge van oliewinning/(water)injectie/gaswinning in het gebied.
    - Extra verzoek: status van afgesloten putten en cementkwaliteit in het huidige oliewingebied
- Als er bij de waterverwerking geïnjecteerd wordt, worden monitoringsaspecten zoveel als mogelijk door NAM opgenomen in het Waterinjectie Management Plan. Dit stelt de toezichthouder in staat om toe te zien op de afspraken in het plan. Ook wordt dan het Jaarrapport Waterinjectie als vergunningsverplichting via het ministerie van EZK voorgelegd aan de toezichthouder SodM.
- Jaarlijks inzicht in de uitkomsten van de peilbuizenbemonstering – uitgevoerd in opdracht van de NAM - rondom de NAM-locaties om eventuele effecten het grond- en oppervlaktewater te kunnen volgen.

35

4.1. Bodemdaling - monitoring

- Als er bij de waterverwerking geïnjecteerd wordt, wordt monitoring van bodembeweging in het surveillance activiteitenplan van het Waterinjectie Management Plan opgenomen.
- 5 ▪ Voor de gas- en oliewinning in het gebied wordt de bodembeweging gemonitord zoals beschreven in het meetplan, dat jaarlijks geactualiseerd wordt door de NAM en daarmee SodM in staat te stellen dit te beoordelen. Volgens het actuele meetplan Zuidoost Drenthe wordt de bodembeweging gemonitord met behulp van de InSAR techniek (satelliet-metingen) en eens per 5 jaar gerapporteerd. Op verzoek van de Ontzorgingstafel wordt deze frequentie verhoogd en zal er jaarlijks een rapportage opgesteld worden.
- 10 Na een periode van vijf jaar zal de gewenste danwel benodigde frequentie worden geëvalueerd.

4.2. Aardbevingen - monitoring

- Het huidige monitoringsnetwerk in Zuidoost-Drenthe en Twente bestaat uit geofoons en versnellingsmeters. Direct boven het Schoonebeek Zechstein-veld staat een versnellingsmeter. Aan de oostelijke grens van het veld is een boorgatstation gerealiseerd waar, op verschillende dieptes, trillingen worden gemeten door geofoons. In de bredere omgeving zijn meerdere boorgatstations en versnellingsmeters geplaatst die ervoor zorgen dat de minimumgrens voor het lokaliseren van aardbevingen tussen de Magnitude 0,5 en 1,0 is. Dit is beneden de minimum vereiste gevoeligheid van Magnitude 1,5.
- 15
- 20
- NAM zal in het geval van een aardbeving met betrekking tot het voortzetten van de oliewinning handelen conform het Seismisch Risico Beheersplan Schoonebeek, welke wordt afgestemd met SodM.
- Als er bij de waterverwerking geïnjecteerd wordt, zal de NAM in het Seismisch Risico Beheersplan Schoonebeek opnemen dat bij een aardbeving met een magnitude van groter dan 3,0 op de schaal van Richter de waterinjectie wordt beëindigd in het betreffende veld.
- 25

4.3. Gebouwopnamen – monitoring

- Gebouwopnamen zijn ook onderdeel van de afspraken. In het verleden werd dit gezien als een mogelijkheid om de schade door aardbevingen duidelijk vast te stellen. Deze functie is met name door het gebruik van de versnellingsmeters minder noodzakelijk geworden, zoals ook door de Technische Commissie Bodembeweging (Tcbb) wordt geadviseerd. Als er bij de waterverwerking injectie plaats zal vinden, zullen de gebouwopnamen toch gedaan worden voor een select aantal nog nader te bepalen panden (bijvoorbeeld monumentale panden). De lijst met te onderzoeken panden wordt in overleg met de deelnemers aan de Ontzorgingstafel samengesteld, eventueel in samenspraak met een nog nader te bepalen onafhankelijk bedrijf; ruim voorafgaand voor aanvang van de productiewaterverwerking in Schoonebeek.
- 30
- 35

40

5. Mens en Milieu, Flora en Fauna

- Vanuit de Ontzorgingstafel is de wens geuit om specifiek aandacht te geven aan de aspecten mens en milieu, flora en fauna bij het uitvoering van het project en operationele fase daarna. Vaak blijven deze – ook sociale - aspecten onderbelicht bij de uitvoering van (industriële) projecten en komen deze ook niet direct terug in vergunningsvoorwaarden. Om deze aspecten wel een serieuze plek te geven in het gebiedsproces Schoonebeek, zal een gezamenlijke werkgroep worden opgericht om een activiteiten- en uitvoeringsplan rondom deze onderwerpen op te stellen. Voorbeelden van onderwerpen zijn: mogelijkheden voor ecologische inrichting en beheer rondom NAM-locaties en installaties, reguliere monitoring van flora en fauna soorten als ook de ervaren beleving van de doorgevoerde ecologische inpassingen.
- In het kader van zoetwaterbeheer en droogte-management wordt een voorverkenning uitgevoerd door NAM met externe experts, met als doel de 'blauwe voetafdruk' van het watergebruik door de NAM te compenseren.

6. Voorkomen van overlast

- Effecten van oliewinning en productiewaterverwerking en hierbij behorende mitigerende maatregelen - naast eerdergenoemde onderwerpen als aardbevingen en bodemdaling - worden beschreven in de MER Beoordelingsnotitie (ook wel aanmeldnotitie), welke onderdeel uitmaakt van de vergunningsprocedures.
- Tijdens de werkzaamheden door de NAM en hun aannemers worden er in overleg met de omgeving vooraf overlast beperkende maatregelen afgesproken. Hier gaat het dan vaak om de rijroutes van het vrachtverkeer, licht en geluidsoverlast.

7. Communicatie en Overleg

- De Stichting – of een werkgroep-vorm hieruit - zal ook fungeren als klankbordgroep in relatie tot de oliewinningsactiviteiten.
- De Stichting heeft regulier overleg met de gemeenten.
- NAM houdt de Stichting op de hoogte van de laatste en juiste informatie; bijvoorbeeld:
  - Als er veranderingen in de voortgang of uitvoering optreden dan wordt dit actief gecommuniceerd met de Klankbordgroep.
  - Regulier communiceren over de meetresultaten.
  - In het geval van onregelmatigheden of calamiteiten wordt de Stichting direct ingelicht.
  - “Een seintje krijgen wanneer er nieuwe SodM publicaties zijn”; (daarnaast kan men zich abonneren op <https://www.sodm.nl/abonneren/abonnementen?context=inschrijven-nieuws>)
- Voor vragen of het delen van zorgen kan men tijdens kantooruren naar het NAM kantoor De Boô - gelegen aan Burgemeester Osselaan 12 te Schoonebeek.
- Er komt vanuit de NAM een hotline voor klachten, melding van incidenten en/of onregelmatigheden. Daarnaast kunnen klachten te allen tijde (ook buiten kantooruren) bij NAM worden gemeld via de website www.nam.nl; danwel telefonisch via de NAM-meldkamer: 0592- 369111.

- Meldingen en klachten kunnen ook worden ingediend bij het SodM via info@sodm.nl.
  - NAM maakt gebruik van de Omgevingsapp waarin ook de omgeving Schoonebeek is opgenomen. Gebiedsbrede communicatie tijdens zowel de project- als de uitvoeringsfase zal plaatsvinden via deze Omgevingsapp. De app “*NAM Omgevingsapp*” is te downloaden voor iOS en android.
- 5
- In afstemming en nauwe samenwerking met de Stichting wordt een Communicatieprotocol opgesteld door NAM; belangrijkste onderwerpen/afspraken in dit protocol omvatten in ieder geval:
    - Voor uitvoering van het project wordt een publieks-informatieboekje en/of website opgesteld over de oliewinning en de daarbij behorende waterverwerking. Bij de opstelling wordt een vertegenwoordiging van de belanghebbenden betrokken.
- 10
- Welke (meet)gegevens omtrent de oliewinning en waterverwerking worden hoe en wanneer gedeeld met belanghebbenden.
  - Wijze van evaluatie van (meet)gegevens; door wie / hoe frequent / wat te doen bij onduidelijkheden / afwijkingen?

Dit afsprakenkader is tot stand gekomen met medewerking van:

Dorpsbelangen Schoonebeek, Industriekring Schoonebeek, Natuurvereniging Stroomdal, LTO afdeling Schoonebeek, een aantal individuele inwoners uit Schoonebeek en omliggende buurtschappen, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en NAM bv, onder leiding van de onafhankelijk voorzitter.

5

Getekend op ..... te .....

Dhr. B.J. Bouwmeester *
Voorzitter Gebiedsproces Schoonebeek

Dhr. J. Atema
Directeur NAM bv

De Staat der Nederlanden ** vertegenwoordigd
door de staatssecretaris Mijnbouw van
Economische Zaken en Klimaat, Dr. J.A. Vijlbrief

10 *Vanuit een toehorende rol door de decentrale overheden: gemeente Emmen, gemeente Coevorden en Provincie Drenthe bij de totstandkoming van het Afsprakenkader, spreken genoemde organisaties hun waardering uit voor het Ontzorgingsspoor in het Gebiedsproces Schoonebeek en de daaruit voortgekomen afspraken.*

Dhr. R van der Weide
Wethouder gemeente Emmen

Dhr. J. Huizing
Wethouder gemeente Coevorden

Dhr. T. Stelpstra
Gedeputeerde Provincie Drenthe

15 * Tekent voor alle niet-overheid gerelateerde deelnemers voor instemming van het 'levend document' 'Afsprakenkader – Ontzorging' als onderdeel van het Gebiedsproces Schoonebeek.

20 ** De Staat der Nederlanden ("Staat") is (in juridische zin) geen partij bij dit afsprakenkader. Uit het afsprakenkader vloeien geen rechten en verplichtingen voor de Staat voort. Dit afsprakenkader wordt door de Staat, vertegenwoordigd door de staatssecretaris Mijnbouw van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, uitsluitend ondertekend als blijk van waardering van het proces en van de daaruit tussen de partijen bij dit afsprakenkader voortgekomen afspraken.